

UZASADNIENIE

N. B. został oskarżony o to, że:

w dniu 13 września 2013r. przed Sądem Rejonowym w Częstochowie po uprzedzeniu o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy w toku postępowania sądowego o sygn. akt XI K 619/12 prowadzonego wobec ustalonego sprawcy o czyn z art. 280 §1 k.k. w zw. z art. 64§1 k.k. złożył fałszywe zeznania mające służyć za dowód w w/w postępowaniu co do zaistnienia przestępstwa, okoliczności przestępstwa, w tym jego obecności na miejscu zdarzenia,

tj. o czyn z art. 233 § 1 kk

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 3 lutego 2016r.:

1. uniewinnił oskarżonego **N. B.** od zarzutu popełnienia mu czynu, opisanego w części wstępnej wyroku i na podstawie art. 632 k.p.k. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa;
2. na podstawie art. 29 ustawy prawo o adwokaturze zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. R. K. kwotę 420 złote powiększoną o podatek VAT tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oskarżycielce posiłkowej na etapie postępowania sądowego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł Prokurator. Wyrokowi temu zarzucił na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 1 k.p.k.:

I. obrazę prawa materialnego, a to art. 233 §1 k.k. poprzez jego błędną interpretację polegającą na przyjęciu, że zachowanie oskarżonego N. B. polegające na złożeniu fałszywych zeznań mających służyć za dowód w postępowaniu o sygn. akt XI K 619/12 Sądu Rejonowego w Częstochowie, co do zaistnienia przestępstwa, jego okoliczności, w tym obecności na miejscu przestępstwa stanowiło działanie w warunkach pozaustawowego kontratypu, podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonego materiału dowodowego w niniejszej sprawie prowadzi do odmiennego stwierdzenia, albowiem żaden przepis nie zezwala świadkowi składać fałszywe zeznania w sytuacji pouczenia z art. 183 k.p.k., albowiem przepis ten umożliwia świadkowi podczas przesłuchania uchylenie się od obowiązki odpowiedzi na pytania jeżeli udzielenie odpowiedzi mogło by narazić jego lub osobę dla niego najbliższą na odpowiedzialność za przestępstwo, w innym bowiem przypadku przepis art. 183 k.p.k. był by przepisem martwym.

Stawiając powyższy zarzut wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja Prokuratora zasługiwała na uwzględnienie, gdyż istotnie Sąd Rejonowy dopuścił się obrazy prawa materialnego uznając, że choć oskarżony złożył zeznania niezgodne z prawdą, to nie zrealizował swym zachowaniem znamion z art. 233 §1 k.k., gdyż działał w warunkach pozaustawowego kontratypu.

Na wstępie należy jednak wskazać, że Sąd Rejonowy co do zasady miał rację wskazując, że nie popełnia przestępstwa składania fałszywych zeznań osoba, która umyślnie składa nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenie dla realizacji jej prawa do obrony.

W powyższej materii stanowisko Sądu Najwyższego jest od lat ugruntowane. Wyraża się ono w stwierdzeniu, że nie popełnia przestępstwa składania fałszywych zeznań (art. 233 § 1 k.k.) osoba, która umyślnie składa nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenie dla realizacji jej prawa do obrony (tak m.in. w uchwale z dnia 20 września 2007 r., I KZP 26/07, OSNKW 2007, z. 10, poz. 71, wyroku z dnia 12 lutego 2009 r., III KK 339/08, LEX 486545, postanowieniu z dnia 22 września 2008 r., IV KK 241/08, Biuletyn Prawa Karnego 2008 nr 12 poz. 13). W

tym miejscu należy wskazać, że z teoretycznego punktu widzenia brak odpowiedzialności z art. 233 § 1 k.k. w tego typu sprawach może być uzasadniany trojako:

- dlatego, iż jest to zachowanie legalne, gdyż w drodze zabiegów uadekwatniających treść normy sankcjonowanej stojącej u podstaw typu opisanego w art. 233 § 1 k.k. w oparciu o normy prawnoprocesowe, a w szczególności art. 6 k.p.k., 74 § 1 k.p.k. i 175 § 1 k.p.k. ulega ograniczeniu zakres jej zastosowania właśnie o sytuacje, w których sprawca składa fałszywe zeznania w realizacji swojego prawa do obrony,

- dlatego, iż jest to zachowanie prawnokarnie irrelevantne nie realizujące znamion typu z art. 233 § 1 k.k., bowiem odpowiedzialności karnej przewidzianej tym przepisem podlega jedynie osoba składająca zeznania, podczas gdy fałszywe **depozycje sprawcy czynu zabronionego odnośnie kwestii mogących następnie być wykorzystanymi przeciwko niemu** w postępowaniu karnym o ten czyn, z materialnego punktu widzenia mają charakter zbliżony do wyjaśnień, a nie zeznań świadka,

- dlatego, iż jest to tzw. kontratyp prawa do obrony, czyli okoliczność usprawiedliwiająca zachowanie naruszające normę sankcjonowaną, a polegające na przekazaniu nieprawdziwych informacji bądź zatajeniu prawdy w postępowaniu sądowym, bądź innym prowadzonym na podstawie ustawy.

Niezależnie jednak od rozstrzygnięcia tej teoretycznoprawnej kwestii, nie budzi wątpliwości, że w zarysowanych powyżej przypadkach sprawca nie popełnia przestępstwa z art. 233 § 1 k.k., z uwagi na realizację swojego prawa do obrony. Tymczasem w niniejszej sprawie w zaistniałej sytuacji procesowej nie sposób przyjąć, by oskarżony składając fałszywe zeznania na rozprawie sądowej w sprawie przeciwko R. R. realizował swoje prawo do obrony. Prokurator formułując zarzut wobec R. R. wiedział już, że N. B. był na miejscu zdarzenia, a także, że sprawca rozboju przyjechał do sklepu pokrzywdzonego samochodem N. B. J. B. bowiem słuchany w postępowaniu przygotowawczym bez żadnych wątpliwości rozpoznał pojazd marki F. (...) należący do N. B., jako pojazd jakim poruszał się sprawca rozboju na jego szkodę (k. 21v. akt sprawy). Zresztą N. B. w toku postępowania przygotowawczego sam przyznał, że do sklepu po alkohol pojechali jego samochodem R. R. i J. K.. N. B. zaprzeczał jednak, aby sam był w sklepie pokrzywdzonego. Niemniej jednak pokrzywdzony J. B. rozpoznał w toku okazania N. B. jako tego mężczyznę, który był w sklepie (...) bezpośrednio przed dokonaniem na jego osobie rozboju, a następnie wyszedł ze sklepu, która to okoliczność była znana Prokuratorowi wnoszącemu akt oskarżenia przeciwko R. R. (vide akt oskarżenia przeciwko R. R. k. 44 akt). Prokurator nie zdecydował się jednak na wniesienie aktu oskarżenia przeciwko N. B., gdyż sama obecność N. B. w sklepie pokrzywdzonego przed dokonaniem rozboju nie świadczyła by był on współsprawcą. Co oczywiste bowiem nie dało się wykluczyć ekscesu sprawcy rozboju.

N. B. będąc zatem przesłuchiwany w charakterze świadka na rozprawie w sprawie przeciwko R. R. nie mógł się obawiać, że stanie się podejrzanym w sprawie, nie bowiem nie wskazywało, że Prokurator zamierza postawić mu jakiegokolwiek zarzuty. Okoliczność, że N. B. był obecny na miejscu zdarzenia była już znana Prokuratorowi i nie stała się podstawą do wniesienia aktu oskarżenia przeciwko niemu. Sąd Rejonowy nie wykazał zatem jakie okoliczności miałyby wskazywać, że N. B. miałby się akurat na tym etapie postępowania obawiać skierowania postępowania przeciwko niemu i składając fałszywe zeznania realizował swoje prawo do obrony. Okoliczności sprawy wskazują, że składając fałszywe zeznania na rozprawie starał się utajnić okoliczność wzięcia jego pojazdu przez R. R. i J. K., zatem nie realizował swojego prawa do obrony, lecz starał się chronić przed odpowiedzialnością swego kolegę. Żadne zaś przepisy prawa nie zwalniają w takiej sytuacji od odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Brak jest jakichkolwiek dowodów by N. B. był sprawcą czynu karalnego i mógł się na rozprawie w dniu 13 września 2013r. przed Sądem Rejonowym w Częstochowie po uprzedzeniu o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy w toku postępowania sądowego o sygn. akt XI K 619/12 obawiać wszczęcia postępowania przeciwko swojej osobie. Nieprawdziwe zeznania o niewykorzystywaniu jego pojazdu przez R. R. w dniu 5.02.2012r. mogły być jedynie korzystne dla R. R., a nie stanowić realizacji prawa do obrony N. B..

Wobec powyższego uznając, że Sąd Rejonowy dopuścił się obrazy art. 233 § 1 k.k. zaskarżony wyrok należało uchylić i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Częstochowie.

Podstawą orzeczenia był przepis art. 437 § 1 k.p.k.

O wynagrodzeniu dla adwokata R. K., obrońcy z urzędu oskarżonego orzeczono na podstawie art. 29 ust. ustawy Prawo o Adwokaturze w zw. z § 4 ust. 1 w zw. z §17 ust. 2 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z dnia 5 listopada 2015 r.)